

DRŽAVNO NATJECANJE IZ LOGIKE

ZADAR, 21–23. OŽUJKA 2009.

UPUTE NATJECATELJI(CA)MA!

- * Pri rješavanju zadataka točno se držite u njima danih uputa.
  - * Ako se u zadacima susretnete s nepoznatim sadržajima, oslonite se na umetnute naputke. Može se riješiti neki zadatak i bez prethodnoga susreta s takvom vrstom zadataka.
  - * 'Ili' shvatite uključno ako nije drukčije rečeno.
- Ispravna rješenja donose 2 boda u zadacima 1., 4., 5. i 7., a 3 boda u zadacima 2., 3., 6., 8. i 9., izostanak rješenja donosi 1 bod, a neispravno rješenje 0 bodova.*

REZULTATI:

Zadatak	bodovi (1. isprav- ljanje), potpis	bodovi (2. isprav- ljanje), potpis	konačni bodovi, potpis
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
UKUPNO:			

1. Zaokružite DA uz logičare na sljedećem popisu, a NE uz ostale:

- (a) G. Frege DA NE
- (b) V. Dévidé DA NE
- (c) Z. Rogoz DA NE
- (d) G. Boole DA NE
- (e) J. Wayne DA NE
- (f) Ž. Marković DA NE
- (g) A. De Morgan DA NE
- (h) L. Eulen DA NE

Dodatno, križićem s desne strane imena i prezimena označite hrvatske logičare, ako ih ima.

2. Odredite kojim izrazima trebamo nadopuniti tekst tako da on postane točan birajući neke od sljedećih izraza u odgovarajućem padežu, rodu i broju : (i) kontingencija, (ii) kontradikcija, (iii) konjunkcija, (iv) nepoznato, (v) nemoguće, (vi) sigurno, (vii) tautologija, (viii) teorija, (ix) hipoteza.

4.463 ...

_____ ostavlja stvarnosti cijeli – beskonačan – logički prostor; _____ ispunjava cijeli logički prostor i ne ostavlja stvarnosti nijednu točku. Ni jedna ni druga zato ne mogu ni na koji način odrediti stvarnost.

4.464 Istina je tautologije _____, iskaza moguća, kontradikcije _____.

...

Ludwig Wittgenstein (1921) *Tractatus logico-philosophicus*

Na crte upišite oznake izraza kojima trebamo nadopuniti tekst!

3. Pojmovi S i P ukršteni (interferentni) su pojmovi, a pojam M je viši od pojma $S \vee P$ (opseg pojma $S \vee P$ uključuje sve predmete koji se nalaze bilo u opsegu pojma S bilo u opsegu pojma P). Odredite istinitost sljedećih rečenica s obzirom na takvo stanje stvari upisujući DA ako je tvrdnja istinita, NE ako nije istinita, te NEODREDIVO ako se istinitosna vrijednost ne može odrediti!

- (a) Svi M su P ._____
- (b) Nijedan S nije P ._____
- (c) Neki $ne-P$ nisu M ._____
- (d) Neki M nisu ni S ni P ._____
- (e) Nijedan $ne-M$ ni S ni P . _____
- (f) Za svaki M vrijedi da je P ako i samo ako nije S . _____
- (g) Sve ono što je istodobno i S i P također jest M ._____

Promijenimo uvjet za pojam M na sljedeći način: M je viši kako od pojma S tako i od pojma P . Navedite oznaku ili oznake gornjih podzadataka u kojima treba promijeniti odgovor, te upišite novi odgovor!

_____

_____

⋮

4. Za svaku od zadanih rečenica (a)–(d) odredite koje rečenice ona implicira (koje su rečenice njezine logičke posljedice), upisujući DA ili NE na odgovarajućem mjestu!

- (a) Ako Hamlet sumnja u nekoga, sumnja u samoga sebe.
- (b) Hamlet sumnja u nekoga ili netko sumnja u Hamleta.
- (c) Ima netko takav da ako on ne sumnja u Hamleta, Hamlet sumnja u njega.
- (d) Hamlet ne sumnja ni u koga.

	(a)	(b)	(c)	(d)
(a) implicira				
(b) implicira				
(c) implicira				
(d) implicira				

5. Neka novi poveznik ‘ $\heartsuit$ ’ povezuje tri iskaza. Definicija toga tromjesnoga poveznika nalazi se u donjoj tablici. Odredite istinitosne vrijednosti za zadane iskaze upisujući te vrijednosti pod glavni poveznik! Odredite iskaz (c) za zadani tijek istinitosnih vrijednosti! – U zapisu iskaza rabite samo znakove P, Q, R (koji se mogu javiti samo tim redom) i $\neg$!

$$(a)$$

P	Q	R	$\heartsuit(P, Q, R)$	$\neg\heartsuit(P, Q, Q) \wedge \heartsuit(P, \neg Q, \neg R)$
i	i	i	i	
i	i	n	i	
i	n	i	i	
i	n	n	n	
n	i	i	i	
n	i	n	n	
n	n	i	n	
n	n	n	n	

$$(b)$$

P	Q	R	$\neg(P \vee \neg R) \rightarrow \neg\heartsuit(\neg P \wedge Q, Q, \neg Q)$	$\heartsuit(\text{---}, \text{---}, \text{---})$
i	i	i		n
i	i	n		n
i	n	i		n
i	n	n		i
n	i	i		n
n	i	n		i
n	n	i		i
n	n	n		i

Je li skup što ga čine iskazi (a), (b) i (c) zadovoljiv? DA NE

Je li iskaz $\heartsuit(P, Q, R)$ posljedica gornjega tročlanoga skupa? DA NE

Je li iskaz $\heartsuit(\heartsuit(P, Q, R), \neg Q, \neg R)$ posljedica gornjega tročlanoga skupa? DA NE

6. Koristeći se samo osnovnim pravilima, dopunite sljedeći dokaz iskazima i, desno, potpunim opravdanjima (s brojevima redaka gdje je potrebno)! U opravdanjima upotrijebite ‘pretp.’ za ‘pretpostavka’, ‘u’ za ‘uvođenje’, ‘i’ za ‘isključenje’, ‘op’ za ‘opetovanje’ i poveznike $\neg, \wedge, \vee, \rightarrow, \leftrightarrow$ (npr. ‘ $u\wedge$ ’ za ‘uvođenje konjunkcije’)!

1			
2		┌	pretp.
3			
4			P
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			$(P \wedge (Q \vee R)) \rightarrow ((P \wedge Q) \vee (P \wedge R))$ 1–10/ $u\rightarrow$

7. Popunite križaljke upisujući samo po jedno slovo na slobodna polja tako da svi zadani iskazi budu istiniti!

Predmetno su područje slobodna polja u križaljci. Polja na kojima se nalazi crni kvadrat, nisu slobodna.

$I(x)$ znači ‘na slobodnom polju x nalazi se slovo I ’,

$K(x)$ znači ‘na slobodnom polju x nalazi se slovo K ’,

$L(x)$ znači ‘na slobodnom polju x nalazi se slovo L ’,

$O(x)$ znači ‘na slobodnom polju x nalazi se slovo O ’,

$R(x)$ znači ‘na slobodnom polju x nalazi se slovo R ’,

$Izmedju(x, y, z)$ znači ‘ x je između y i z , te se x, y i z nalaze u istome retku ili u istome stupcu ili na istoj dijagonali’.

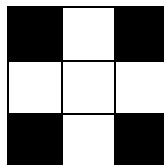
- (a) Zadani su sljedeći iskazi:

i. $\forall x(I(x) \vee L(x))$

ii. $\forall x(\exists y \exists z Izmedju(x, y, z) \rightarrow \neg I(x))$

iii. $\exists x(L(x) \wedge \forall y(L(y) \rightarrow x = y))$

Popunite križaljku!

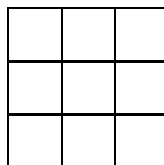
- (b) Zadani su sljedeći iskazi:

i. $\forall x(\forall y \exists z(x = y \vee Izmedju(x, y, z)) \leftrightarrow R(x))$

ii. $\forall x(\forall y \forall z \neg Izmedju(x, y, z) \leftrightarrow O(x))$

iii. $\forall x(\neg R(x) \rightarrow (\neg O(x) \rightarrow K(x)))$

Popunite križaljku!

8. Kako znamo, u istinitosnoj se tablici iskaznim slovima P i Q istinitosne vrijednosti **i** (istinito) i **n** (neistinito) mogu pridružiti na sljedeći način:

P	Q
i	i
i	n
n	i
n	n

Iskaz u kojem se od iskaznih slova javljaju samo P i Q , može biti istinit (a) ni u jednom retku, (b) samo u jednom retku, (c) samo u dvama redcima, (d) samo u trima redcima, (e) u svim četirima redcima.

Uočimo, primjerice, da je svaki iskaz koji je istinit u prvome i trećem retku tablice, istovrijedan sljedećemu iskazu:

$$(\neg P \vee Q) \wedge (P \vee Q) \tag{1}$$

Prema uzoru na iskaz (1) opišimo gore u ovome zadatku navedene slučaje (a) i (b) najkraćim iskazima koji su konjunkcije disjunkcija slovnih formula (tj. svaki konjunkt sadržava oba zadana iskazna slova abecednim redom, svaki je konjunkt dvočlana disjunkcija u kojoj je svaki disjunkt iskazno slovo ili nijek iskaznoga slova)!

(a) i. _____

(b) i. _____

ii. _____

iii. _____

iv. _____

Svakomu od dolje zadanih iskaza istovrijedan je neki od pet iskaza dobivenih u prethodnim podzadacima 8a i 8b. Na prazne crte prepisite te istovrijedne iskaze!

(a) $\neg(P \vee Q)$

(b) $P \downarrow (P \mid Q)$

(c) $(P \mid P) \downarrow (Q \mid Q)$

Poveznici $\downarrow$ (binegacija) i $\mid$ (inkompatibilnost) definirani su na sljedeći način:

P	Q	$P \downarrow Q$	$P \mid Q$
i	i	n	n
i	n	n	i
n	i	n	i
n	n	i	i

9. Zaokružite DA ili NE uz donja pitanja!

- (a) Razdiobu sudova prema kolikoći (kvantiteti), kakvoći (kvaliteti), odnosu (relaciji) i modalnosti postavio je Aristotel. DA NE
- (b) Načelo dostatnoga razloga prvi je uveo Kant. DA NE
- (c) Načelo isključenoga srednjega napušteno je u intuicionističkoj logici. DA NE
- (d) '□' je simbol za mogućnost. DA NE
- (e) '◇' je simbol za nužnost. DA NE
- (f) Semantika logičkoga jezika sastoji se od rječnika i tvorbenih pravila (gramatike). DA NE
- (g) Paralogizmi su hotimične pogreške u zaključivanju. DA NE
- (h) L. Wittgenstein nije upotrebljavao istinitosne tablice. DA NE